

თეატრი

საოველ-კვირაო ლიტერატურული და მსატვრობითი გაზეთი.

4 მაისი

გ ა მ ო ო ც ე მ ა

№ 18

კ ვ ი რ ა ო ბ ი თ

1886 წელსა.

ფასი „თეატრი“-სა წლით სუთი (5) მანეთი, ნახევარ წლით სამი (3) მანეთი, სხვა ყადით ხელის მო-
წერა არ მიიღება. ცალკე ნომერი „თეატრი“-სა ღირს სამი შაური. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში
„თეატრი“-ს რედაქციაში და ქუთაისში მშ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის აღწესი:
Тифлисъ. Въ редакцію „Театръ“.

სათავად-აზნაურო ბანაის გავმო.

სამუშაოს, 6 მაისს, არწრუნისაჲს
თეატრში.

ღრამატიული სასოგადლება

დღესასწაულობას მეორმოც-და-ათ წე-
ლიწადს გოგოლის კომედიის რეპიზორის
პირველად სცენაზე დადგმას.

წარმოდგენილი იქნება

2 და 3 მოქმედება

რეპიზორი

შემდეგ წარმოსთქვამენ სიტყვას ამ დღის-
თვის დაწერილს და წაიკითხავენ ლექსებს

დასასრულ

ა კ ო ძ ე ო ს ი

მონაწილეობას მიიღებენ თავ. აკაკი
წერეთელი, დ. ერისთავი ვ. თუმანიშვი-
ლი და ქართული ღრამატიული დასის
არტისტები.

დასაწყისი 8 1/2 საათზე

საერო ყანაში ორი კაცი ჩხუბობდა. მოგროვდა
სოფელი და შემოერთა გარს „მიმველეთო!—იყვი-
რა პირველმა მოჩხუბარმა.—„მე თქვენი ერთგული
ვარ, მინდა ამ სასოფლო, საერთო ყანაში, პური და-
გითესოთ, გემსანუროთ, თქვენთვის ვიმუშავო და ეს
კაცი კი გადამკიდებია, ხელს მიშლის და აღარ მანე-
ბებსო!“ „სტყუისო?—სთქვა მეორემ.—ეს თუ ერთ-
გულია საზოგადო საქმის, არც მე გახლავართ ორ-
გულიო; ხელს მიტომ ვუშლი, რომ ეხედვ ამ სა-
თესლეში ეკლის მარცვლებიც ურევიაო და მე ვთხოვ
მხოლოდ, რომ გაირჩეს და მარტო ხორბალი დაითე-
სოსო.—პირველი ჰფარავდა ეკალს, მეორე ამჟღავ-
ნებდა. გაცხარდა ბრძოლა. გაუჩნდნენ ქომაგები ერთ-
საცა და მეორესაც.—პირველს მომხრეები მეტი ჰყა-
და. აუკრეს კბილის კრიჭა მეორეს, აღარა ათქმევით-
რა, და არა გაუგონეს რა, გამოაგდეს შერისხული.
—ღარა პირველი მის ნებად.—მიაბნო-მოაბნია ხნულ-
ში სათესლე გაურჩევლად. დადგა თვითონ თავ-მევე-
ლედ, მიიპატიჟა სხვა მეველებიც, სულ თავისიანები
და გასწი-გამოსწია გუთანს.—მოატანა მოსავლის
ღრომ, შეკრიბა სოფელ, მაგრამ რომ ჰუიქობდა მის-
თანა ბარაქა ვეღარ იხილა. მეველებმა უამილობას
დააბრალეს და ითხოვეს: «რადგანაც სარგებელი წელს
ბევრი არა არისრა, ჩვენ ჯამაგირებს დავიკლებთო!»
მოტყუებულმა ერმა მადლი უძღვნა.—გამოვიდა ისევ

ის პირველ რომ წინააღმდეგობდა ეკლის დათვავაზე, და სთქვა: «ბატონებო ეს სულ თვალთ მაქცობაა! — ჯამაგირის მომატებით არა წახდება რა და მოკლებითაც არა გაკეთდება რა! — აქ სულ სხვა გვარი მოქმედებაა საჭირო: უნდა ამ თავითვე, სანამ ძირს ვიმაგრებდეს ეკალი, მარგელას მიჰყოთ ხელიო... — აქაც კიდევ პირველის მომხრეებმა კიჟინა დასცეს — საზოგადო საქმე საპირადოზე გადაიტანეს. ყოველ წლობით ეს ამბავი იყო. შკალი ფსევებს იდგამდა და მრავლებოდა, მეველები კი ოღოშს მიირთმევდნენ ხოლმე და სხვისი ჯავრი კი არა ჰქონდათ რა. — ბოლოს, როდესაც ეკალმა თავი იჩინა და ეხვლიტა ზოგიერთებს, მაშინ კი შეხტენ და დაიყვირეს: „არ გვინდა ეს ყანა! ლამის ჩვენვე დაგვაწყულულოსო!“ მაგრამ, ბატონებო, ყანის რა ბრადია, რომ თქვენ მოვლა არ შეგეძლოსთ და მოხმარება?... აი სარკე ჩვენის სათვალ-აზნაურო ბანკის და ვისაც გული მართალი აქვს და სინიღისი არას ამხილებს, მივიდეს და ჩაიხედოს თამამად. ჩვენ აქ მეტს აღარას ვიტყვიოთ, — და მხოლოდ მიემართავთ ბანკის გამგეობას შემდეგის კითხვით: რა მიზეზია, რომ ის მამულეები, რომელიც ომბილისში დარჩა ბანკს დიდ-ზარალს აძლევენ? მის მიუღია დაგირავების დროს იმდენი ფული, რომ დღეს მის მესხეთედსაც აღარავინ იძლეინება და ბანკი დიდ ზარალში ვარდება? — როგორ მოხდა, რომ მიროზოვის მამული, გირაობის შემდეგ ათას ოთხასი კვადრატული საყენი გამოდგა და არა ხუთი ათასი, როგორც ვიყავით დარწმუნებული? და სხვანი.

რ.

გ მ ლ ე ბ ა

ბანკო! წყულო ღვთისაგან,
 რა მოგივლინე ესაო?
 სიმდიდრეს შენგან ველოდით,
 მამულეს გვართმევ დღესაო!

რა ჩვენმა ტოდვამ გავტუნა,
 რომ მოგივანეთ შენაო,
 თუ კი ამ ტეტსლში ჩავგვრდი,
 სულს ამოგვსუდიდი ჩვენაო.

მამა პაპუელს საუნჯეს,
 ხელიდამ გავტლი წგრილადო,
 აღარ ჰკითხულობ თუ რა გქნათ,
 ჩვენ დანჩენილმა მწირადო.

არ გადის შენთან მუდარა,
 რომ დაგვაცადო ცოტაო;
 ხელიდამ გვართმევ ლუკმა ჰურს,
 ჩვენ ბედს ერთ წუთზე სწვეტავო.

დაიხოს შენი მჩვეული,
 შენ, ჩვენ ავგიკარ ბარგო,
 მტერთ საკიტსკვლად გავგასადე —
 ნეტავ რა გვიყავ ავო!..

ქაიხოსრო გელოვანა.

პ ა ს უ ხ ი

აკი გითხარ ლეღამილო,
 ნუ გამგზავნი წისკვილშია:
 იქ ჰიჭები დამხვდებიან,
 ჩამაგდებენ სირცხვილშია.

ხალხური.

აკი გითხრესთ ბატონებო,
 იმ თავითვე: „ფრთხილადაო!..
 საზოგადო საქმე ნუ გჩანსთ,
 ჩალად, ბუკად და თხილადაო...“

ვინც გინჩევდენ პირველადვე
 საქმის კარგად გაგებსა,
 თქვენ იმათ არ უშირებდით
 ხანჯლის წვერზე აგებსა?

სიტუვაც თქვენ არ აუკრძალეთ,
 დაადეკით ველურ — ძალსა;
 სიტრუესა მხარს აძლევდით,
 სიმართლეს კი სთხრიდით თვალსა?

მუშტი-კრივი, ღანძლვა-თრევა,
 და უზნო ფრავის სევა
 სხვას რა ბოლოს მოიტანდა?
 გვიანდა ბედის წვევა.

და ჩვენც ასე მოგასსენებთ:
 „რაც მოგივა დაითათაო!
 — ნურავის ნუ დაბზალე —
 ეველა შენის თავითაო!!!“

აკაკია.

ახალი ამბავი

◆ ღღეს არწრუნისეულს სახლში დანიშნულია საერთო კრება სათავად-აზნაურო ბანკის წევრთა. კრებამ უნდა განიხილოს და დაამტკიცოს რვა საგანი.

◆ ამ მოკლე ხანში, მბილისში და სხვა მხარეებშიაც, პურის ფასმა ცოტა აიწია. ამას თუ რამ ვაჭრული მიზეზები აქვს და არა მოუსაველობისა, მაშინ ეს ყველასთვის საგრძნობელი და საყურადღებო უნდა იყოს.

◆ ამ დღეებში ჩვენ მივიღეთ ერთი პატარა ქართული წიგნი, საყმაწვილო მოთხრობა «ქუდ ზუღაინი», თხზ. ეკ. ასათიანისა. ფასი 5 კაპ. მოთხრობაში აწერილია ერთი გლენი კაცის შვილის თავგადასავალი, თუ ამ გლენი კაცის პატარა შვილმა როგორის სილატაკით და წვალებით მიიღო სწავლა და როგორ გამოვიდა ცხოვრების ასპარეზზე.

◆ ჩვენი გაზეთის მკითხველთ ეხსომებათ, რომ შარშან მბილისში ცალკე წიგნათ გამოვიდა პატარა სახალხო წიგნი «ქისის ამაჯი» თარგმნილი გ. შარაშიძისა. შევიტყვეთ რომ ეს წიგნი ეხლა მეორეთ იბეჭდებოა. მთარგმნელს, ქუთაისის სკოლების უფროსი დაპირებია, რომ სკოლებისთვის მივიღებო.

◆ ჩვენ გვატყობინებენ, რომ ერთი ახალგაზდა ქართველ ყმაწვილ კაცს მსკიროსის თხოვნულების «მთელ მეცხრამეტე საუკუნის» თარგმნა დაუწყვია.

◆ ჩვენ შევიტყვეთ, რომ კავკაზის არხეოლოგიური რჩევის მინდობილობით ბ. დ. ბაქრაძე აფხაზეთში მიემგზავრებოა, ახალად აღმოჩენილს ტაძრის დასათვარიელებლად, გასაცნობათ და ასაწერათოა.

ლირიკული კომპოზია.

ლირიკული პოეზია განიყოფება რამოდენიმე ნაწილად: ელეგია, ოდა, ჰიმნი, სატირა, ეპიგრამი, ანტოლოგია, სონეტი, ხალხური ლექსები და სხვა, მხოლოდ ზედსახელეებულნი კი უმთავრესნი არიან; არა მცირედი ადგილი ეჭირათ წასრულს კაცობრიობის ისტორიაში და ეხლაც ფრიად საჭირო მოთხოვნილებას შეადგენს ადამიანისათვის. მხლა მოკლედ თვალი გადავავლოდ ყველას თვითეულად, ავსნად

ისტორიული მნიშვნელობა და მოთხოვნილება ამ გვარი ლექსების დაბადებისა.

«ელეგია» ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს მწუხარებას, ჭმუნვარებას, ესე გგი, ლირიკული თხზულება მწუხარის შინაარსით; ელეგიას ძველ დროში უფრო დიდი და ფართო მნიშვნელობა ჰქონდა. იონიციელებს ეპოსი ელეგიათ გარდაეკათ და ეპიკური პოეზია დაიბადა იმ დროს, როდესაც საბერძნეთის სახელმწიფოანი უსუსურს ყმაწვილს წააგავდენ და ჯერ ნამდვილი პოლიტიკური სიცოცხლე არა ჰქონდათ; მხოლოდ როდესაც გონებით განვითარდენ, ცივილიზაციამ ფესვების გაღმა დაიწყო, მაშინ ყურადღება მიაქცევს შინაგანს სიცოცხლეს და პოეზიაც მკიდროთ შეუკავშირდა პოლიტიკურს სიცოცხლეს. ბანთავისუფლებული სახელმწიფოები ორს გარემოებას ებრძობებოდნენ: შინაგანს და გარეგანს, ამიტომ, პოეზიამაც ორ ნაირი მნიშვნელობა მიიღო: პირველი ეხებოდა მეომართ, სულის გასამხნევებელად, რომელნიც ხმალ გაწვდილნი იცევედენ თავიანთ მამულს და მეორე კეთილ-მოქმედების გასაერცვლებელად და მადურებიდგან დაფარვას. ამ ნაირად ძველი დროის ელეგია განაწილდა: «გმირულს ელეგიათ» და «დიდაკტიკურათ».

პირველი «გმირული ელეგიის» დამწერი კალინოსი იყო, ეფესიდან; ისა სცხოვრობდა შვიდას წელს ქრისტეს დაბადებამდის, იმ დროს, როდესაც მცირე აზიელ ბერძნებს თავზარსა სცემდენ ლივილიე ლი მეფეები. იმის სიმღერებში იხატება გმირობა და სამშობლოს გულ-მხურვალე სიყვარული. მრთს თავის სიმღერაში, რომელმაც ჩვენ დროამდის მოახწია, თავის თანამემამულე ახალგაზღობას ემღურება.

„შაბაშო! იმისთანა კაცს, რომელიც სამშობლოსთვის იბრძვის; თუ მაირამებმა (ღმერთებმა) გაგწირეს სასიკვდილოთ, რაც უნდა მოერიდო, მაინც სიკვდილს ვერ გაექცევი, —რამდონი გაიქცა სასიკვდილო ბრძოლის მოედნიდგან, მაგრამ სახლშიაც შეეპარა სიკვდილი და ამოხადა მოკლე სული. მხთალი კაცი არავის ებრალედა და არცა არავინ ყურადღებას აქცევს, მაგრამ გმირს და გამბედავს კაცზედ კი მთელი ხალხი სწუხს; ცხოვრებაში იმას ნახევარ ღმერთად ხდიან, რადგანაც მამია ხედავენ თავიანთ პატიოსან, მამაც მფარველს“.

მირიული სიმღერების წერაში ტირტიემ გათქოა სახელი. ბადმოცემით ვიცით, რომ როდესაც სპარტელებმა მესსენცებთან ომი დააპირეს, ექესას ოთხმოც წელს ქრისტეს დაბადებამდის, «არაკულს» დაეკითხნენ და შემდეგი პასუხი მიიღეს: მხოლოდ მაშინ დაამარცხებთ თქვენს მტერს, როდესაც წინამძღოლს

ათინიდან მოიყვანათ. ათინელებმაც ტირტეი გამო-
უგზავნეს და სპარტელებმა დაამარცხეს. ტირტეიმ ბევ-
რი ელეგიები დაურჩინა სპარტელებს, თუმცა ისინი
კი სრულიად ყურადღებას არ აქცევდნენ სიმღერებს; მაგ-
რამ მაინც ისეთი შთაბეჭდილება იქონია იმის ელეგიებმა,
რომ კანონი გამოსცეს: ომის დაწყების დროს ჯარი
უნდა შეკრებილიყო მეფის დარბაზის წინ, მოესმინათ
ტირტეის სიმღერები, რადგანაც იმათი სმენა მხედარს ამხ-
ნეებდა, მესხიერებას უმატებდა და აძლიერებდა. მეორე
გარდმოცემა გვაცნობებს, რომ ტირტეი ერთამ კოქ-
ლი იყო და ერთს ათინის სკოლაში მასწავლებ-
ლად ყოფილა და სამასხარაოთ სპარტელებს გაუგ-
ზავნესო. საომარს სიმღერებში შემდეგის სიტყვებითა
მართავს სპარტელებს:

«მარცხენა ხელში დაიჭირეთ ფარი და მარჯვე-
ნაში შუბი, სიკვდილისა ნუ შეგეშინდებათ, რადგა-
ნაც ეგ სპარტელებს არ შეშენითა.»

სამგირო ელეგიებიდან ჩვენ მხოლოდ სამი ვი-
ციტ, რომელიც შემდეგის სიტყვებით მართავს: „მშვე-
ნიერებაა, ომის დროს, პირველს რიგში დგომა და
სამშობლოს მოსისხლე მტრების სრემა,—დიდი უბე-
დურობაა სამშობლოს თავის დანებება და ბრძოლის
მოედნიდან გაქცევა; რა კაცობაა, ხელ-გაშეერილი,
მოწყალეობის თხოვნა ძვირფასის მოხუცის მშობ-
ლებით, უსუსურის ბავშვებით და ახალ-გაზდა ცო-
ლით. სადაც მივა ყველგან დაკეტილია იმისათვის კა-
რები; ამიტომაც უკეთესია ბრძოლა სამშობლოსათვის,
მოკვდეს თავის შვილებისათვის და სიცოცხლე არ დაი-
შურას. ამიტომ მხნეთ უნდა იბრძოლონ ჭაბუკებმა
ბრძოლის მოედანზე და მოხუცებულები, რომლებსაც
გაქცევა არ შეუძლიანთ არ უნდა დასტოვონ. დი-
დი სირცხვილია ჭაბუკებისათვის, თუ პირველ რიგში,
მტრისაგან დატანჯულს მოხუცს იპოვიან. მამაცი
ჭაბუკნი ცოლებს უყვარან და მთელი ხალხი პატივსა
სცემს, თუ პირველს რიგში დაანთხვეს სისხლს“.

მესამე ელეგიაში შემდეგ აზრსა მარტავს: «გამ-
ბედლობა პირველი ღირსებაა კაცისა და ჭაბუკის და-
მამშვენებელია. მამაცის გამარჯვებას სარგებლობა
მოაქვს მთელის ქალაქის და ხალხისათვის და თუ და-
კოდილი ბრძოლის მოედანზედ ეცემა, მაშინ მო-
ხუცნი, ჭაბუკნი იმას მგლოვობენ და თუმცა ხორცი
კვდება, მაგრამ სახელი კი შეიღებულად გადადის და საუ-
კუნოთა რჩება. მხოლო თუ სიკვდილს გადაარჩა, მა-
შინ ყველანი პატივსა სცემენ და ჯოჯოხეთიდანაც
განთავისუფლებულია. აი, ომის დროს ყველანი ასე
უნდა ფიქრობდეთ და მოქმედებდეთ“.

მესამე მწერალი ამ გვარი ელეგიებისა სალონი
იყო. მეგარიელებმა კუნძული სალამინი დაიჭირეს,

რომელიც ათინელებს ეკუთვნოდათ; ყოველივე სცა-
დეს, მაგრამ ამაოთ ჩაუარათ და გაადასწყვიტეს, რომ
ინც იმ კუნძულის გამოხსნას განიძრახავდა, დაუყოფ-
ნებლიე ჩამოახრჩობდნენ. სალონმა თავი მოიგიჟა-მაჟა
და მოედანზედ ელეგია წაიკითხა, რომელშიაც ათი-
ნელების მშინაზრობას დასცინოდა: «მე ის მერჩინა
სამშობლო გამეცვალა, ფოლგანდრიცი გამხდარი-
ყავ ანუ სიკინიტი, ვიდრე ათინის მოქალაქე, რადგა-
ნაც მე მარცხენს ამ გვარი გარემოება. ადექით, წა-
ვიდეთ და ავილოთ საყვარელი კუნძული, ნუ გეშინ-
იანთ, იქონიეთ სიმხნევე, მამაცობა და გამარჯვება
ჩვენსკენ იქნება“. შემდეგ კუნძული სალამინი ისევ
ათინელებმა დაისაკუთრეს.

ა. კატოლი.

(შემდეგი იქნება)

Handwritten signature and scribbles in red ink.

* * *
ამაზო, შენი ტკბილი სმა,
მდაგავს როს მესმის უფრითა,
და მუდამ მათრობს ეშისით—
ვით ღვინით ატენურითა.

გაბრუნდი. ვიწვი! მაგმარე,
ამარიდევი პირია,
რომ შენის ეშისით არ დამროთ
ნეტსლზედ უშრეტი ჭირია.

დეე, ვიცოცხლო უბელომ,
ვიარო ქვეყნის პირადა,
გსწყევლიდე ჩემსა შაგუბესა,
შენ გიგონებდე სპირადა.

და ან რად მინდა სიცოცხლე
მუდამ ჟამს დასადონები;
უშენოდ ობლად დაგდივარ,
ახლოს ვერ მოგეკარები.

გა! გაზეტა, ნუ მტანჯავ,
მარადე გიშრის თვალები,
მიწამ მშკა, მიწამ გამზარდა,
მიწასკე მიკვებარები.

თეატრის მუშა.

წერილი სოფ. საგარეჯოდგან.

სპარსული ანდაზაა—თურმე ერთს მეფეს ჩეულებად ჰქონდა ჩაიცივდა უბრალო კაცის ტანისამოსს და ისე დაიარებოდა სოფლიდგან სოფლამდე, ქალაქიდგან ქალაქამდე და ასე ამ რიგად თავის თვალთ ტყობილობდა ქვეშევრდომთა ავკარგსა. მზათ ერთხელ ერთს ხარაზის დუქანში შეუხვია. აქ მიხდა მოხდა ლაპარაკი ამ მთისა, იმ ბრისა და ბოლოს ჯერი მიდგა მეფის გამგებლობაზედ. ხარაზმა თავის მსჯელობა ნატურით გაათავა: «ნეტა ერთი სამი დღით კი მამცენ მეფობა და მე ვიცოდი რასაც ვიზამდით». ეს მეფეს გულში ჩარჩა. შინ რომ დაბრუნდა გადასწყვიტა: მოდი ამ ხარაზს სურვილს აუსრულებ, ენაზოთ რას იზამსო. რაღა თავი მოგაწყინოთ, ეს ხარაზი გზდა მეფედ, მთელის სამეფოს მბრძანებლად. ახალმა მეფემ, არც აცია, არც აცხელა, ისარგებლა შემთხვევით, შეაბოჭინა ნამდვილი ხელმწიფე და ბოლოს კიდევ ჩამოახრჩო. დარჩა თითონ ბურთი და მოედანი. ამ ანდაზის აზრს მალე მკითხველი თითონ მიჰხედება.

რამდენადაც გვაგონებს ისტორია და ცხოვრება თვით უნიჭიერესი კაცებიც კი სცხოვრებენ დრომდინ ისე, როგორც ყველა ცოდვილი და იქნება სრულიადაც უნაყოფოდ ჩაეელო მათს ტალანტს, თუ არ ამოჰვარდნოდა ზურგის ქარი ე. ი. გარემოებას ხელი არ შეეწყო და ღვიძლი შეილივით გულში არ ჩაეკრა იგი. ასე ამ რიგად ზოგია დიაკვანაც კი ისტორიის ფურცელზედ მოექცა (დრამა «სამშობლო» ლ. მრისთავისა). ცნობილია, რომ რაც უნდა დიდი ენერგიის პატრონი იყოს მისიონერი, გინდ უუდიდესი ორატორი, უბრძენესი და უგულუკეთილესი კაცი, მაინც მისი შრომა, მისი გოდება წყლის ნაყვად იქნება ზოგიერთა ველურ ხალხთა შორის. როგორ ჰფიქრობთ, მკითხველო, ასეთი ძალუმი მისიონერი გასამტყუნარია იმ გვარს გარემოებაში, რომელიც მე უკანასკნელად მოგახსენეთ, რომ მის შრომას ნაყოფი ვერ მოჰყავს? ჩემის აზრით მისი ქადაგება სახარებისა, ჰუმანიური აზრების გავრცელება გოტენტოტებთა,

ცეცხლის ქვეყნის მცხოვრებლებთა და ზოგიერთა ოკეანებზედ შორის კედელზედ ცერცის შეყრასა ჰგავს. უკანასკნელს შემთხვევაში შენ თავზედ მაინც არ გეფიქრება. არ მიეკრა, ხომ ჩამოცვივა, ჯანაბას იმის თავი. მაგრამ იქ კი სულ სხვა გახლავით, ბატონებო!

დასავლეთ მერობაში ლიუტერმა წამოაყრანტალა, თუ არა რომის პაპის წინააღმდეგ ერთი სიტყვა წამსვე ათასმა და ათი ათასმა ხმა მისცეს. ისიც ყველამ იცის, რომ ლიუტერიც რომ არა ყოფილიყო, მისს ალაგს სხვა დაიჭერდა იმ ხანებში. თორემ განა ან კი არ ეჭირათ უკეთესი ალაგი ამ ნიდაგზედ სხვებს! მაგრამ თავის დღეში სულ ასეა: ლუი ბლანი მოკვდა და პატივი მიიღო, მაგრამ ყველასაგან კი არა, მხოლოდ აღმორჩეულებისაგან; მოკვდა მამბეტა და მთელი ქვეყანა შეიძრა. რა ექნათ წუთის სოფელი ასეთია და მოდი რას იზამ!

შორი შორს კია, ბატონებო, ნათქვამი, მაგრამ არც ისე შორს არის, როგორც პირველს შემთხვევაში ჰგონია აღამიანს. მართალია სად ლუი ბლანი, გამბეტა, ლიუტერი, უნიჭიერესი კაცი, ისტორიის გმირი და სად ალ. ცხვედაძე, რომელზედაც მე მსურს მოველაპარაკო მკითხველს.— ბევრს ჩვენ ქართველებს, მეტადრე რომლებიც პირადად მას ვერ იცნობდნენ და მხოლოდ აწ განსვენებულის „ღროების“ ფურცელზედ კითხულობდნენ მის სახელსა და გვარს, რაღაც უდიდებულეს კაცად მიანდათ ეს აღამიანი. მასში იგინი ჰხედავდნენ განხორციელებულს ქართველს შულცეს, ბასტიას, თ. მასილიჩოვს და სხვებს მათ მზგავსთ. მართის მხრივ ან კი როგორ არ უნდა ეფიქრნათ; თითქმის არც ერთი ნომერი არ გამოსულა, იმ ხანებში «ღროების», რომ ცხვედაძის ქება-დიდება არა წერებულყოფი. განსვენებული ს. მესხი თავ გამოდებული იყო ამ კაცისთვის იქამდის, რომ მასზედ სიტუდ-კაცობის თქმა არავის შეეძლო იმავე გაზეთში. ერთის სიტყვით რაღაც უცოდველი გამოდიოდა. თითქმის უკანასკნელი «ღროების» რედაქტორი ბ. მაჩაბელიც კი იმავე გზას დაადგა. მე ნამდვილის წყაროებიდგან მაქვს შეტყობილი, რომ რამდენიმე აქაური კორესპონდენცია კორესპონდენტიურთ პანლუერთ გამოუცილებიათ რედაქციიდგან. აი ესეც თქვენგანვე სანატრელი სიტყვის თავისუფლება, ბატონო! მაგრამ მე ამ გვარს საქციელს ორივე რედაქტორებისას უფრო სხვა ნაირად ვხსნი. ამას შემდეგ მოგახსენებთ.

პირველად რომ განსვენებული ბესარიონ ლობჯინძე დაინიშნა საერო სკოლების დერეკტორად და მის თაოსნობით გაიმართა ალაგალგ სასოფლო სკოლები, იცით რა დრო იყო? მთელი ქართველი

საზოგადოება აღტაცებით ეგებებოდა ამ პატიოსანს მშრომელს და მასთან მასწავლებლებს, რომლებიც სრულიად ამართლებდნენ საზოგადოების იმედს და აძლევდნენ მხარს თავიანთ წინამძღოლს. ჩამდენმა პატიოსანმა ყმაწვილმა კაცმა გამოიღო თავი და არ მიმხედავი თავის მომავლის პრესპექტივისა, ენერგიულად და თავ-გამეტებით შეუდგა თავის საყვარელს საქმეს. დაუღალავად ებრძოდა ხალხის ცრუ-მორწმუნეობას, მის გაუნათლებლობას, მის მცარცვა-მგლეჯავთ და მუდამ ამ გვარს ტანჯვა-შრომაში, პირიქით, იგი ჰპოვებდა უუღიდეს წინააღმდეგობას. როგორც ყოველგან და ყოველთვის თან მიჰყვა ერთ ასპარეზზედ მუშაკ ხალხთ შორის სრული სიყვარული და ნდობა. საერთო საყვარელი საგანი აერთებდათ მათ, ავიწყებდათ ყოველივე ვიწრო თავ-მოყვარეობას, კაცობრიულს ჩვეულებრივს სისუსტეს. ახალი დაწყობა, ერთმანეთის პირველი გაცნობა, პირველად ცხოვრებაში გამოსულ ჯერ ისევე გაურყენელ და გულით სპეტაკთა, თანამედროვე აზრის ზედ გაელენა და დასასრულ სრული თავისუფლება პედაგოგიურს სისტემებში, ყველა ესეები სრულიად საკმარისი იყო, რომ საქმე რიგიანად წასულიყო.

ბი სწორედ ამ დროს გაჩნდა ბ. ალ. სხვედაძეც სოფელ საგარეჯოში. დაადგინა, თუ არა გოგობერიძემ სკოლის განაწესი, თან დააწესა იერის გამსესხებელ შემნახველი ამხანაგობაც. ღა რადგან იმ დროინდელი მასწავლებლები უფრო მეტს ყურადღებას აქცევდნენ ხალხის მატერიალურს გაუკეთესობას, ეს ახალი სოფლის სტუმრები განუწყვეტლივ გაიძახოდნენ საამხანაგო ბანკზედ, საამხანაგო დუქანზედ და სხვ. და სხვ. პირველად, რასაკურთხელო, ბანკი ბ. სხვედაძეს ჩაჰპარდა. აბა სხვამ ვინ რა იცოდა ამისი. მაშასადამე ყველა მეზობელს მასწავლებელს ამ ხეობისას სოფ. საგარეჯოსაკენ, ანუ უკეთ ვთქვით სხვედაძისაკენ უნდა მიეკადებინათ ბანკის საამხანაგო პირნი. როგორც ზეითაცა ესთქვი, სხვა საზოგადოებასთან ერთად, აქაურ თავად-აზნაურთ, მღვდელ, ერს თვალთ ეჭირა ახალი აზრების დენაზედ და ძრიელ ეხმარებოდნენ ჯერ საზოგადოდ მასწავლებლებს ხალხის გულის მოგებაზედ და მერე განსაკუთრებით ბ. სხვედაძეს.

რასაკვირველია ეს უკანასკნელნი ყველაფერში პირველად ხალხს თითონ აჩვენებდნენ მაგალითს, ოც თუმნობით და ზოგჯერ ასობითაც შეჰქონდათ ბანკში ფული, და მით ხელს უმართავდნენ საერთო დაწესებულებას. მართის სიტყვით ბ. სხვედაძე და სოფ. საგარეჯო შეიქნა ერთსა და იგივე დროს ცენტრი, შუა გული ადგილი. სხვა მასწავლებელს მარტო თავისი

სოფელი იცნობდა, ამას კი ყველანი. სწამდათ თუ არა სხვედაძის კაცობა, თქვენც მიჰხედებით.

მაგრამ ჩვენ ისე სხვედაძე არ მიგვანდა, როგორც დედა აზრი. დედა აზრს ენაცვალვებით ყველაფერს. მე ისე ვფიქრობ, რომ რედაქციაც ამ აზრით ხელმძღვანელობდა. ბანკს შემდეგ მოჰყვა საამხანაგო დუქანი. ათი სიტყვის მეტი კი არ დასჭირებია სხვედაძეს საზოგადო ყრილობაზედ. შევლამ ერთ ხმათ გადასწყვიტა შესდგომოდნენ წესდებულების შედგენას. რათა, როგორ მოხდა ასე უმალ? მიტომ, ჩემო ბატონებო, რომ ყველანი ნატრობდნენ საერთო დუქანს და არა მარტო სხვედაძე. ღა რაკი აქაურმა მოწინავე პირთ ხელი შეუწყეს, სხვებიც აჰყენენ ფეხის ხმას. მორემ დამერწმუნეთ, ამ ბატონმა ჯერაც არ იცის ვინ იყო შულცი, ან ბასტია. ან ის კი განა საექვოა, რომ თ. მასილიკოვის თხუზულებებში ერთიც არ აქვს წაკითხული. მართის სიტყვით ეს კაცი აჰყვა ფეხის ხმას, იმ ხმას, რომელიც ამათთანა უბადრუტებმა პირველად მხოლოდ „დროების“ და „იერის“ ფურცელზედ შეიტყეს მანო როსტომაშვილის მოწყალეებით. მის სისუსტეს იმ დროს ბევრი სხვანიც ატყობდნენ, მაგრამ ჰპატიობდნენ, რადგან ყველამ ძრიელ კარგად იცოდა, რომ იმ გვარს ამხანაგობაებს ისე დიდი ჰქუა არა სჭირდებოდა, როგორც პატიოსნება და მხნედ საქმის მოპყრობა. მეორეც საგარეჯოში მხოლოდ ეს ერთი იყო მასწავლებელი, ამ საქმისთვის მოკლილი და ღვთის წინაშე ამასაც იმედი არ გაუტრუებია. მაგრამ აი გავიდა ხანი, დრო და გარემოება რა გრძობდალ შეიცვალა.

თანამშრომელნი და თანამომენი ასპარეზით რიგი ვერ შეეთვისა ახალ წყობილებას და ზურგი ადრიკა თავის წინანდელს საყვარელს საგანს და რიგი სხვა რაიმე მიზეზით იძულებული შეიქნა თავი ენებებინა მისთვის. მხოლოდ ერთი სხვედაძე აი ეს მეტორმეტე წელიწადია ადვილად ურიგდება ყოველს გვარს ახალს შემოღებას და ეტყვანად რჩება. მართის სიტყვით ეს კაცი ისე იქცევა, როგორც თითონ პირადად უჯობს. თუ ასე არ იყოს, განა შესაძლებელია იმ აზრით მოსულდგმულე, იმ ხალხში მიღებული და პატივცემული, ეხლა ვილაც ჩინანხალეებს იზიდავს თავისკენ? უნდა იცოდეთ, მკითხველო, რა ხალხი ახვევია მას გარს. მას ესაჭიროებოდა პირველად სხვის შემწეობა და რაკი ერთხელ დადგა მკვიდრს ნიდაგზნდ, უკუ აქცია თავისი ფარხმალი. სისტემატიურად განდევნა ყველა, ვისაც კი პატარა პირში სული ედგა და ამ რიგად დაჰრჩა ბურთი და მოედანი, ესე იგი მან სასჯელს მისცა ნამდვილი მეფენი და თითონ მუხანათობით შეიპყრო მეფობა. ნ. ავალიშვი-

ლი, ა. ძაბანაძე, სე. ჯაბადარი, მღ. ღ. ბერძენი-
ვი, ბ. ბულიაშვილი და ბ. ბილანოვი ყველა ესენი
ჩვენს მხარეში სხვებზედ ბევრით უკეთესნი და გაცი-
ლებით მაღლა მდგომნი, ბ. სხვედაძემ შემოიფანტა
არ ასცდნენ მის დაუდგრომელობას და გაუტანელობას
ქვემარტად პატიოსანი და გონება გახსნილი პირი ჩუ-
მაკოვი, მისი მოძმე ასპარეზით და დასასრულ—აწინ-
დელი მასწავლებელი რაქოვი. თქვენ იტყვიეთ, რო-
გორ მოახერხა ამ ხალხის მოშორება, თუ ისინი
უღირსნი არ იყვნენ. თქვენა გკითხავთ, როგორ
ახერხებდნენ იეზუიტნი ანსელში და კრიზოსტომი იმ-
დენის პატიოსნობით საეცე ხალხის განდევნას და გაუ-
პატიებას? *) მაგრამ თავის დღეში არ მომხდარა, რომ
ახში სიმართლეს არ დაემარცხებინა უსამართლოება
და დრომდის ტალახში ამოსერილი, არ აღყვავებუ-
ლიყო. ასე დაცა გაძრიელებული კოლეგია იეზუი-
ტებისა და ასე ეცემა ყოველივე ნდობა იმ კაცისა,
რომელსაც აქამომდე ხელში ჰქონდა ჩაეარდნილი აქაუ-
რი საერთო საქმეები და პატივდებულიც იყო იგი.
ნუთუ მართლა დიდ ღირსებად უნდა ჩეთვალოს ბ.
სხვედაძეს, რომ აქაურს ბანკს, თუ დებოს, ვერავენ
ჩასჩერებია ისე, როგორც თითონ?! ღარიბს მეოჯა-
ხეებს საკუთარი ცხოვრებაც გასჭირებიათ, რომ თავ-
თავიანთი დრო და ხანი მას ამსხვერპლონ, მდიდრებს
კიდე, როგორც მოგვხსენებთ, თავთავისი ოჯახის
საქმეებიც იმდენი აქეთ, რომ იმათაც ვერ ასდიან ხოლმე.
ამ კაცს კი აქამომდე არაფერი აწუხებდა. განა მარტო აქ
ჩვენში ხდება, რომ სასოფლო ბანკები სოფლის მას-
წავლებლებს აბარიათ? თქვენ, ბ. სხვედაძე, ძრიელ
თავი მოგაქეთ და ტრაბახობთ, რომ საზოგადოების
ფული გებარათ და არა სკამდით. სასაცილოა ამით
დაკეცება, მერწმუნეთ. თქვენ იყავით ის, რაც უნდა
ყოფილიყო ყველა რიგიანი კაცი ე. ი. თქვენ იბა-
რებდით საზოგადოების ფულს და ისევე აბარებდით.
ასში ორი დახლიდარი არ გამოვა, რომ თავის აღას
წლის დასასრულს დუქანი შეჭმული დაახვედროს.
ნუ თუ ნება არა გვაქვს თქვენ უბრალო მიკიტანზედ
მეტი მოგთხოვოთ? მაგრამ საუბედუროდ და ათ ჯერ
საუბედუროდ, ნამეტნავად ამ ბოლოს დროს, თქვენ
ისეთი საქმეები ჩაიდინეთ, რომ თქვენს თავს თქვენვე
უტალებთ მედუქნებს. მოთმინება იქონიეთ, ბატონო

მკითაველო, და შემდეგ მომიგეთ ნიშნი, თუ ეს ასე
არ არის.

და შედეგად 88 ჟურნალი
ისრა
ლ. გულისაშვილი.

ახსენს (შემდეგი იქნება)
რომ
ამითიმ ხომ...
ახოს ზელოაპროდ უეხიბეზი
მიოტხომის
მასიასლია რომ (მოთხრობა)
ახიოვდომიბეზი III ფიხიხი
ყოფილისა მხარის მასხიამ

მართალია ყველანი ერთდებოდენ, ყველამ აიღო
ხელი ნოდარისაგან შერცხვენილ ოჯახზედა, მაგრამ
იყო ოჯახი რომელიც ჯერ კიდევ მეგობრულათ ეკი-
დებოდენ მიტრიასა. ეს აბრია ძეთილაშვილის ოჯახი
იყო. მართალია ძეთილაშვილის და მიტრიას შორის
არაერთი ნათესაობრული კავშირი არ იყო ჩამო-
ვარდნილი, მაგრამ ერთმანეთთან დაახლოვება და ხში-
რი მისელა-მოსელა ჰქონდათ, ერთმანეთის კეთილ
მეზობლობას მხოლოდთ ეს ორი კომლი შეადგენდა.

მს უფრო საჭირო იყო მიტრიას დედისათვისა;
ის როგორც ყველგან გამოკლებული, სადაც ისე ევ-
ლარ მიესვლებოდა ვისთანმე, როგორც წინეთ, ცხლა
მხოლოდ ძეთილაშვილის ოჯახი ჰქონდა თავშესაფა-
რებელ სავანეთ და მხოლოდ იქ ამოიოხრავდა ხოლ-
მე თავისუფლათა, და ამ ამოხერხასთან აუარებე-
ლი სევდები ჰყებოდენ გულიდგანა. მიტრია ძრიელ
დამეგობრა ძეთილაშვილმა; იმისი ერთი უღელი ხარი
ჩაურია თავის გუთნის ხარშია და მიტრიაც მეტრეთ
შემდგარი შემოდგომის თუ გაზაფხულის მოსავალს
ერთათა სთესავდენ, ერთათ მკიდენ და ერთათა ლეწავ-
დენ... მიტრიას უფრო შინაურულ დაახლოვებას ძე-
თილაშვილის ოჯახთან სხვა მიზეზიც იყო და ეს მი-
ზეზი კიდევ იყო ძეთილაშვილის ქალი. ძეთილაშვი-
ლის ქალი მთელს სოფელში ერთ უკეთეს ქალათ
ითვლებოდა, რომლისაგანაც მოჯადოებული ანალ-
გაზდობა, აღარ უსვენებდენ „შუა კაცებით“ აბრიასა
და ხან ერთი უგზავნიდა და ხან მეორე; მაგრამ ბედი
ყველას უმტყუნდებოდა და მხოლოდ მარტო მიტრიამ
დამისახურა ძეთილაშვილის ოჯახის დამეგობრება და,
რასაკურველია, ამავე დროს ღიზას შერთვის იმედი
უფრო აცხოვლებდა მიტრიას გულში ასე დამეგობ-
რებასა.

*) ანსელში და კრიზოსტომი არიან გმირები ჩინებულის
რომანისა მ. განიერისა „იეზუიტნი“.

*) იხილეთ «თეატრი» № 16.

მიტრიას სრულებითაც არ უმტყუნა ბედმა; ლიზასაც მარტო მიტრია მოსწონდა. ლიზას წინათაც არა ერთხელ გაეგო თავის მეგობარ ქალებისაგან მიტრიას ქება და რამდენიც ღრო ვადიოდა, რამდენიც მალ-მალ ჰხედავდა, მართლად მოსაწონ მიტრიას, ლიზას იმდენათ უფრო მოსწონდა და უყვარდა, უყვარდა და მოსწონდა. მიტრიაც ამავე ღროს იმასა ჰგონობდა, რასაც ლიზა, მიტრიას გულიც იმ გაუნელებელი ცეცხლის აღს შეაყრო, რომლითაც ასე ნებათ მოსდებოდა ლიზას სრულებით უმანკო გულსა.

სევედა მოცული მიტრია, ენლა უფრო მტკიცეთ იყო შემდგარი სარჩო საბადებლის მოხვეტასა. ენლა ნათლათა ჰხედავდა საგანს თავის ცხოვრებისასა და რაც ძალი და ღონე მოსდევდა, სიმხნევეს დაუწყო მატება. მაგრამ ზოგჯერ გაუბრუნდა თუ არა თავში ის გულ საკლავი ფიქრი თავის ვინაობისა, მოაგონდებოდა ხოლმე თუ არა თავისი შერცხვენილი ოჯახი, საქციელი მამისა, ის შემარცხვენილი ჭუჭყი, რომელიც ასე ბლომათა ჰქონდა მოცხებული მიტრიას სახლსა, ეს ფიქრი უფრო უშხამავდა, ისეთაც დიდი ხნის მოწამლულ გულსა. რამდენიც მეტსა ფიქრობდა, რამდენიც მეტათ აკვირდებოდა იგი თავის მომავალს, იმდენი რაღაც უჩინარი შიშის ზარი ეცემოდა თავსა და მწარეთ ოხრავდა... მიტრია მართალი იყო, იმისი გული ტყუილათ არა ჰგონობდა საშინელ შიშსა!

— «მომცემენ მერე თავიანთ ქალსა?» შიქრობდა ზოგჯერ მწარე სევდებით მოცული მიტრია და უფრო ღრმით ეკითხებოდა თავის გულსა: — „მართალია ლიზას უყვარვარ, მაგრამ მამა, დედა, ნათესაობა, ისინი რაღას იტყვიან! მინ ურჩევს ჩვენ შერცხვენილ ოჯახში, იმის რძლათ შემოყვანასა... მაგრამ, რომ უყვარვარ?... რა უყოთ მერე რომ უყვარვარ? . მს მშობლების ნებაა და არა იმის სიყვარულისა! მართლად განავრძობდა ასე, როდესაც ის ჩვეულებისამებრ ჩამომჯდარიყო ფურცლის ქვეშ და მისცემოდა ფიქრებსა. დიდხანს იყო ჩაფიქრებული, დიდხანს დასტკეროდა მღუმარებით შავ ღედა-მიწასა.

მართლა რომ ძნელი იყო მიტრიასათვის ამ აზრის გადაწყვეტა; მართალია კეთილშეილის ოჯახში შინაურულათ იყო მიღებული, მაგრამ ის კი ძნელი საფიქრებელი იყო მიტრიასთვის, მისცემდნენ თუ არა, ამ ერთხელ განთქმულ ოჯახში შეიღს, მაგრამ დღეს დაცემულს და სრულებით შერცხვენილს, თავიანთ ქალსა შეიყვანდნენ რძლათ იმისთანა ოჯახში, რომელსაც აღარც ნათესაები ჰყავს, აღარც მეგობრები და მეზობლებიც კი ისე აღარა ჰმეზობლობენ, როგორც აქამდისინა? ბი ეს იყო ენლა მიტრიას უმთავ-

რესი ფიქრი, ესლა აღონებდა იმის ისეთაც დაღონებულ გულსა.

IV

მიტრიას გულში ლიზას სიყვარული თან-და-თან თავისას ჰმოქმედებდა და აღარ იცოდა, საიდგან და როგორ მოეგლო საქმისთვის ხელი, ეთხონენა პირდაპირ კეთილშეილისათვის?—ამას მიტრია სრულებითაც ვერ გაჰხედავდა, რადგანაც იცოდა, რომ შეიძლება ცუდათ ჩაერაცხნა და თავნებობისათვის სრული უარიც ეთქვა კეთილშეილისა და აღარც ისე მოპყრობოდნენ, როგორც აქამდისინ იყო შინაურულათ ძეთილშეილის ოჯახში მიღებული. «მაშ რა უნდა ექნა, შუა კაცი მიუგზავნო?» ეკითხებოდა ხოლმე მიტრია ზოგჯერ თავის თავსა და რაღაც უჩინარი ხმა კი სულ იმას ჩასძახოდა ყურებში «არ მოგცემენო!»

ამ ვაი-ვაგლან მდგმოიარეობაში იყო, როდესაც გიორგობის თვის ერთ უკანასკნელ დღეს, მიტრია, საღამოთი ვენახიდგან მომავალი, მძიმეთ მოაბიჯებდა ვიწრო ორღობეშია, თავის სახლისკენა. ცა ტყვიის ფერი ღრუბლებით იყო გაქვდილი; ცივი შემოდგომის ნიავე ცოტა სუსხიანად უბერავდა და დიდის ხნის ხეხილიდგან ჩამოყრილ ფოთლებს, ზედ პირისახეზედ აყრიდა ჩაფიქრებულ მიტრიასა.

საფლის ერთს უფრო უკეთეს ადგილს, მიტრიას სახლი არის წამოქიმული; დიდი მოღობილი ეზო, ქვითკირის შენობა და შიგ მოქცეული გომი და საბძელი, ცხადათ არწმუნებენ კაცსა, რომ იქ ერთხელ დიდი ოჯახი უნდა ყოფილიყო გაძირილებული, დიდ საქონელს უნდა ეტრიალნა ასე გულ გადაშლილ ეზოშია. ეს ერთხელ სიცოცხლით საესე სახლ-კარი ენლა სულ სხვა სურათად გარდაქცეულა: იქ აღარ მოისმის ძროხისა და ცხვრის ბღავილი, ღორის ჭყვილის ხმა აღარ ახმაურებდა კულანდებურათ ეზოსა; ერთი სიტყვით, რაღაც საიდუმლო სიჩუმე ჰსუფევს, რაღაც სამწუხარო სურათს წარმოადგენს იქაურობა; დიდი ხნის საბძელი, ენლა ცარიელი გლია, ალაგდა-ალაგ ჩაღობობია ჩალა, ჩამტყრეეია კაეები და საცოდავათ ხავს მოკიდებული, გეგონებათ თავის თავს თითონვე ჩამოსტირისო; ამავე მდგმოიარეობაში არის გომილა. მენახიდგან მომავალი მიტრია, რომელიც ჩაფიქრებული შემოვიდა ეზოში, ვინ იცის რა მომავალ სურათებს არ იდგენდა თვალ წინ, რა შეუძლებელს არ ებრძოდნენ იმისი აზრები! მიტრიამ მწუხარებით გადაავლო თავის დიდრონი თვალები მიყრუებულ ეზოს და რამდენჯერმე ამოხვრის შემდეგ, შეალო სახლის კარები.

ღიღას და უწინდელ ფართო დარბაზში პატარა კრაქი ბეუტავდა, რომლის მკრთალი შუქი არიყო რომ ძრიელ ცოტათი ანათებდა გულშია დარბაზსა; კრაქის მცირედ შუქს ზედ ერთობოდა შუა ცეცხლის გაძრეილებული ალი და ერთმანეთის დახმარებით ცოტა ლაზათიანად ანათებდენ დარბაზსა... ძერას ახლო იჯდა მიტრიას უკვე უდროვით მოხუცებული დედა; იქვე იმის შორი ახლოს თავ-ჩაღუნული ნოდარი შესტკეროდა ცეცხლის, თითქო განგებ, თავისუფლათ მობრბენალ ალებსა. მამის სახლში მოულოდნელმა დახვედრამ, ძრიელ გააკვირვა მიტრია.

მიტრიას დედა, მლისაბელი, არ იყო ისე ხნიანი დედაკაცი, თუმცა კი მწარე და ერთგვარ ცხოვრებას, უკვე მოესწრო თავის ბეჭდის დასმა. მლისაბელი სულ ორმოცდა ხუთი წლის დედაკაცი იქნებოდა, მაგრამ იმისი ბევრი მწარე ცრემლის დენისაგან დაღმენჭილი ლოყები და ღრმით ჩაცვივნილი თვალები, ნათლათა ჰხატავდენ რაედენი მწუხარება უნდა გამოეცლო, ამ თავის ჯერ კიდევ მცირედ სიცოცხლეში, საბრალო ელისაბედსა. მართლაც რომ ბევრი და ძრიელაც ბევრი მწუხარება გამოიარა მლისაბედმა! ან კი რა მწუხარებაზედ უარესი არ უნდა იყოს, დედაკაცისათვის, რომ დაჰკარგოს გაძრეილებული ოჯახი, დაჰკარგოს ქმარი, ის ერთათ ერთი იმედი ცხოვრებისა და მიანებოს სხვის მკერდზედ თავი, რომლისათვისაც იგი მშა იყო შეეწირნა თავი, მიეცა საკუთარი სიცოცხლე ნოდარის სიცოცხლის დაცვისათვისას. მერე, განა ამას მოელოდა ოდესმე ნოდარისაგანა? სრულებითაც არა! მაგრამ, დღემდის ყველა ამას მაინც იტანდა: ოჯახის დაღუბენსაც, ქმრის დაკარგვასაც და იმასაც კი ითმენს, რომ ყოველივე ნათესავის თუ ნაცნობების დაკარგვასთან, იმის ოჯახს « შერცხევილ ოჯახათა » სთელიან სოფლათა, მერე იმ ოჯახსა, რომელიც ერთხელ ისეთი სახელოვანი იყო, რომელიც ისე სდულდა და გადმოდულდა ბედნიერებით!

შემოვიდა თუ არა მიტრია დარბაზშია, ბარი იქვე მიაყუდა კარებთან და თუმცა უსიამოვნოთ, მაგრამ მაინც მიესალმა მამასა:

— ბამარჯობა! მიტრია იქვე ჩამოჯდა დედის ახლო პატარა სკამზედ და უკმაყოფილოთ დაუწყო ყურება თავის მამასა.

ნოდარიც მიესალმა შვილსა, თუმცა კი ისე ვეღარ შეგხედა პირზედ, როგორც აქამდისინ და ისე დაიწყო ტოკვა, თითქო მეტათა ჰგონობდა თავის თავს, ამ ორ პატიოსანთა შორის.

ძარგა ხანი იყენნ ამ მდგმოიარეობაში და კიდევაც ძარგა ხანი დარჩებოდენ, რომ ისევე მიტრიას არ დაერღვია საზოგადო მყუდროება.

— ღედა ჩემო, ადე ერთი შენებურათ გაგვიმასპინძლი; ხომ ჰხედავ «მამა ჩემი» გვეწვეია, მაგრამ ისეთის კილოთი წარმოსთქვა ეს მცირედი სიტყვები, რომ ქეც ყოფილიყო, ვერ გაუძლებდა და თვით უსულდგმულოსაც დამართებდენ რასმეს; მაგრამ ნოდარი კვალათ არხენათ იჯდა ცეცხლა პირასა და იმას სრულებითაც არ ეტყობოდა, რომ მიტრიას სიტყვებს, იმაზედ მცირედიც არის რამ გაველენა მოეხდინათ.

მლისაბელი მარდათ წამოდგა; ჩამოილო თაროდგან უკვე დიდი ხნის მომზადებული გრძელ ხონჩაზედ ვახშამი და დაუდგა წინ ცეცხლა პირას ჩამომსხდრებას... ამოდენა ხნის გულ დაკოდილი და თავის სიცოცხლის მაწყევარი ელისაბელი, არ იყო რომ ცოტათი გამხნედა, პირზედ რაღაც საიდუმლო სიხარულის აღმული ასდიოდა; საჩქაროდ ჩამოილო საკიდლიდგან პატარა ქეაბი, ამოყარა ტაბაკზედ თეთრი ლობიოს სირსეალი, მოაყარა ზედ მარილი და ერთი რამდენიმე აბღერტის შემდეგ დაუდგა მამა-შვილს წინა; აქვე თაროდგან ჩამოილო პატარა ნიგვზის ქილა, რომლიდგანაც ლურჯ ჩინურის თევშზედ საკმაოთ ამოილო, დაჰქრა ზედ ხახვი და ისიც მიუმატა მცირე ვახშამსა; სტაქანსა და ერთი მოზდილი ხელადა ლეინის მოტანასთან, თითონაც გვერდით მოუჯდა მარცხნივ მხარეს, თავის ეხლაც საყვარელ ქმარსა.

ქვალად ჩუმით შეუდგენ ვახშმის ჭამას.

გელის-ცხიკლი.

(შეშდვი იქნება)

სახალხო ლეჰსები

(მეკრებილი სოფელ ჩივანთუბანში სოფიო ჯანაშვილისაგან)

* *

ძალო მეტათ ლამაზი ხარ, მარდსა სთესამ, იას სადმე, აქ ღრუბელმა დააჩრდილა, მანდეთ მზეა კიდევ სადმე? — ზული ხელთა აღარა მაქეს, ბამოქრომას ელამი მანდე მე, ამის მეტსა ვეღარ გაეძლებ,

წამოვალ და გნახამ სადმე.

* *

მინდორს ცხენი მოდიოდა,
დაქედლი ნალთავანა;
დამწვარი, დადაგული ვარ,
ლამაზისა ქალთავანა.

* *

ძაცი ცრუ, ამპარტავანი,
შრჩობას მოეკიდება;
დელას სცემს, მამას ავინებს,
სოლს ავთ მოეკიდება.

* *

ძრისტე ღმერთმა შეჩვენოს!
მხლანდელი ქალის გული;
სანამ გასათხოვარია,
მულამ არის გაბუტული,
ძრმის ხელში რომ ჩაეარდება—
მიეცემა დიდი გული!..

* *

ქათურა*) აღიდებულა, ქვებს გაქონდა რახა-რუნი,
არც აგრე გამიკვირდება, შენი ჭრელი ახალუნი.

* *

ქმაწვილო, გულით ჯოგარდო,
ბაგრატიონთა სახეო,
შუალამის ვარსკვლავს გეხარ,
შრანგი სურათის სახეო;
შლვაში გადაგხატეა,
სამოთხის ბაღში გნახეო;
ბახსოვდე, მამიგონებდე,
შენი გვირგვინიმც ვნახეო.

* *

ძალიან გაჯავრდა ლოლო,
ლობიოს შემოჰკრა ბოლო,
—მეხიკი დაგეცა ლოლო,
სულ შავი ხარ ოჯახ-ქორო,
ძაცს მუცელს შემოასიებ,
უნდა მძაფრად ააშორო! .

გამოკანები

მართი რამე სურიელი, დაიარება ბობლეთა,

*) მდინარე.

შეგებში ბორკილს შეიყრის, შეილებს დასტო-
ვებს მარტოთა.

თუ თქვენ ამას გამოიცნობთ;
ხელ გაგისხნილებთ გოჭითა.

* *

შარავანდელი ხელმწიფე, ვითა ლამაზი ერთების,
ცეცხლია, ნაპერწკალია, აბედს არ მოეკიდების,
მინც ამას კრ გამოიცნობს,
სიბრძნის სწავლა არ ექნების.

პირველი მანძი.

დადგა პირველი მანძი. . ჩაეარდა ქარი, გადი-
ლო გაუწყვეტელი წვიმები, ლაზათიანათ დაგვიტო-
ლდებო! ბუნებამ გაიღვიძა, რალაც ჯერ კიდევ
ჩვენთვის მიუწოთომელის ძალით, აფუფუნდა, შეიმოსა
მრავალ გვარ სურათად: საამურათ ააყვავა ხეილი,
ხეთა ურიცხ-ფოთოლით დააჩრდილეს დედამიწა, მთები
და ველები მწვანე ხავერდის ფრათ შეიმოსნენ... მართი
სიტყვით, გაიღვიძა ჩვენ ძვალ-რბილშიაც სიცოცხლემ,
სისხლმა აჩქარებით დაიწყო ჩუხ-ჩუხი ერთის ძარღ-
ვიდან მეორეში!..

საამური სანახავია, მკითხველო, ამ დღეს ჩენი
დედა ქალაქი თბილისი. აი ყველამ უშიშრათ და-
ლეს ფანჯრები და გაახლეს ზამთრის ჰაერი ოთახებ-
ში; უხვით გამოაწყვეს ფანჯრებში სხვა-და-სხვა რიგი
ყვავილები და ჩვენმა მძინარა ბარიშნებმა, ხარბათ
დაუწყვეს ყნოსვა!.. ბულვარზედ პეპელებსავეთ აქ-
რელდა ხალხი; ზამთრის თბილი ტანთსაცმელი მია-
ნებეს ჩირჩილთა უფლების ქვეშ და ჭრელის, პირის-
ფერის და თეთრი ჩითის გამოწკებულ კაბებში, თავი-
სუფლათ დაიწყეს სიარული. მის არ შეჭვდებთ ეხლა
ბულვარზედ? მისი უშრომო და ძილისაგან დასიე-
ბულ თვალებს არ დაინახავ საზაფხულო ზონდიკის
ქვეშა!.. ბგერა, შეჭვდევდი, ძიძვიც გამოიშალნენ,
ბულვარზედ გუნდ-გუნდათ მოდიან, მიუღიო წერი-
ლი ყმაწვილები და თითონ იმ გრძნობის მედიდურის
გამომეტყველებით, რომ ისინი გვიზრდიან, იმათ ხელ-
ში უნდა გამოიაროს, ჩვენმა მომავალ თაობამ, მოსდევნ
თავიანთვე ქეიფზედ მარბენალ ბავშვებსა!.. სადღა არიან
მათი დედებიო? იკითხავ, მკითხველო, მავრამ დაგა-
ვიწყდება კი რომ დღეს პირველი მანძი არის... პირ-
ველი მანძია და დედები მუშტილში და სხვა ბაღებ-
ში დასცირობენ... დედები იქა სტკებებიან ათას გვარ

ყვავილების ყნოსვით, სიამოვნებით დაგულაობენ აგურ დაყრილ ბილიკებზედ, იქ ლაზათიანათ შაქცევიან სამხარს, ზედ ჩაის მირთმევით, ამსობაში გააქეთ გაუწყვეტელი ღივლიჯი და შეილებს კი... შეილებს ხომ ძიძებიც მოუვლიან!

პირველ მისმა, თითქმის ფეხზედ წამოაყენა მთელი ქალაქი, საამური სანახაი იყო მუშტაიდი, იქ სხვა-და-სხვა ფრათ აქრელებული ხალხის ლაყობას, აღარასა ჰქონდა სამზღვარი... დიდი და პატარა მხიარულებდა, დიდსა და პატარას რალაც სიამოვნების ღიმილი მოსდიოდათ ტუჩებზედ, რალაც ბუნების საიდუმლოებითა სტკებოდნენ!.. მაგრამ ეს უხაროდათ უფრო ჩვენ მძინარა ბარიშნებსა, რომელნიც მათის სიმშენიერით გამოაცხლებულიყვნენ, გამოჰვნიზლებულიყვნენ! მუსიკის ხმა და უკვე მათისაგან გაღვიძებული სიყვარული, სიყვარული და ზედღართული მუსიკის ხმა, ვიმეორებ, ყოველი სული აღტაცებაში შეჰყვანდა, ყველას აფრენდა სიამოვნების ჰაერში, სადაც ასე ბედნიერათ, მხიარულათა ჰხედვდნენ თავიანთ თავებსა!..

მრთი სიტყვით, პირველმა მისმა, გაგვამხიარულა, გაგვანარა, უსამზღვრო ტროფობის ალები ანთო ჩვენს გულშია... უნვათ დაგვატკბო, იმ ტკბილის სიამოვნებით, რომლითაც ასე ბედნიერათა ვრაცთ ჩვენ თავს; ასე გვეადვილება ბუნების აფუფუნებისაგან აღტაცებულთ, ცხოვრებასთან ბრძოლა... და ღმერთმა ჰქმნას, რომ ყოველთვისინ ეს ასე იყოს, ყოველთვისინ ასე მხიარულათ მივეგებებოდეთ სხვასთან მე და შენც, ჩემო საყვარელო მკითხველო!

გელის-ციხელი.

ნ ა რ ე ვ ი

მრთელ დანიის მეფე წაბძანდა ეკიპაჟიდ კოპენ-ვაგენილამ თავის ციხე-დარბაზ ბენსტორფში. ბზაზე მას შეხვდა გამოჩენილი აქტიორი, აგრეთვე ეკიპაჟით. ეკიპაჟები ერთმანეთს შეეჯახნენ და მეფის კარეტა გატყდა, ასე რომ მეფე იძულებული შეიქნა ფეხით წაბძანებულიყო. შბედური არტისტი, რომელიც თითონ მიერეკებოდა ცხენებს და რომელმაც ასეთი უხეირო კუჩრობა გამოიჩინა, დიდათ შესწუხდა და არ იცოდა როგორ შეხედვდა ამ შემთხვევას მეფე.

მაგრამ მეფემ იმისთანა ზდილობიანობა და სულ-გრძელება გამოიჩინა, რომ შემდეგი უთხრა:

— საყვარელო № №!.. ამას იქით ფრთხილად იყავით, თორემ შეიძლება მოხდეს, რომ ჩვენ მოვკლდეთ სიამოვნებას თქვენის ხილვისა სცენაზე.

ამ გვარმა ზდილობიანმა შენიშენამ იმ მდგომა-რეობაში მიიყვანა არტისტი, როდესაც კაცმა არ იცის რა ქნას: იტიროს თუ იციროს.

ღიდ ჰერცოგს კარლ ავეუსტ საქსენ-ვეიმარ-ეიზენახსა ჰყავდა ერთი მოსამსახურე, რომელსაც ჰვიდენ-გაუზი ერქვა. მრთელ ეს მოსამსახურე იმყოფებოდა ღიდ ჰერცოგის სასახლის წინა ოთახში და რადგანაც ჩქარა არ მოელოდა ჰერცოგის გამობრძანებას ვაზე-თის კითხვას მიჰყო ხელი. მრთბზად ნახვერად გაი-ლო კარი და გამოისმა კარლ ავეუსტის ხმა.

— ბაგე (უფროსი მდივანი ჰერცოგისა) აქ არის?

— აქ არ გახლავსთ, თყვენო დიდებულებავ! უზასუხა ჰვიდენგაუზმა და უტბათ წამოხტა თავის ადგილიდამ.

ძარები მოიხურა. მოსამსახურე დაჯდა თავისავე ადგილას და კვალად განაგძო ვაზეთის კითხვა.

სოტა ხნის შემდეგ კარები კიდევ გაილო და მოისმა კითხვა:

— ბაგე აქ არის?

— არ გახლავთ თქვენო დიდებულებავ! შესძახა კიდევ, ხმა მალლა, მსახურმა. ამ ღროს კარებს უკან მოისმა სიცილი...

მრთმე ჰერცოგი კი არა ყოფილიყო, არამედ ჰერცოგის ერთ მხედართავანი, რომელიც გასაოცრად ჰბაძავდა ჰერცოგის ხმას.

მსახური საშინლად ვაჯავრდა.

სწორეთ ამ ღროს კარები კიდევ გაილო და გამოისმა იგივე ხმა:

— ბაგე აქ არის?

— აი, ეშმაკებმა კი წავიღონ შენა!.. წარმოს-თქვა ვაბრაზებულმა ჰვიდენგაუზმა.

ძარები წყნარად მოიხურა.

მს მესამე კითხვა კი თვით ჰერცოგისა იყო.

რა გაიგო თავისი მსახურმა შეცდომა, ღიდ მწუხარებას მიეცა.

მეორე დღეს საცოდავი მსახური მივიდა ჰერცოგთან და მის ფეხებ წინ დაშობას აპირებდა.

— ჰო, კარგია, კარგი! უთხრა ალერსიანად

ჰერცოგმა,—მე ვიცი გუშინ თქვენ იქ კიდე მაიმუნობდით! წადი, წადი!..

მრთელ ა. ლიუმა-მამამ უთხრა თავის შვილს:

— ზამიგონე ალექსანდრე, უნდა დაჩქვიანდე...
ზადარბაისლდე—დროა ცოლი მოძებნო.

— მისი ცოლი მოეძებნო, მამაჩემო, უბასუხა Demimonde-ის ავტორმა.

წინა გამოცანების ახსნა.

1) ცეცხლი, ბუხარი და ხალხი.

რედაქტორი და გამომცემელი გ. აბაშიძე.

ბანსხაღუბანი

ს ტ ა მ ბ ა

მ ე ლ ი ქ ი შ ვ ი ლ ი ს ა .

თფილისში—სასახლის ქუჩ., ანწრუნისეულ ქარვასლაში, ქართული თეატრის ჩვემო სასართულში.

იღებს ყოველ გვარს სასტამბო საქმეებს საბეჭდავთ: გაზეთებს, წიგნებს, ბროშურებს, აგრეთვე ყოველ-გვარ ბლანკებს, კვანძებს, სწოტებს, განცხადებებს, აფიშებს, შირობებს და სსვ.

სისუფთავსე და აღნიშნულ დროსე საქმის შესრულებასე სტამბა შირობას აძლევს საქმის მომტანთ.

სტამბა ვისრულებს კორექტურის გასწორებას და ბროშურების გაკეთებას, უკეთუ წაკაზვის მოძებნა ისურვებენ.

„თამარ ცუბერია“

ისტორიული დრამატული პოემა აბაპისა,

ისყიდება მთრიაჯის ბიბლიოთეკაში, გოლოვინის პრესპექტსე, მუსრან-ბატონის სასლში და გრაქროვის წიგნის მაღაზიაში. ფასი ათი შაური.

(10—4)

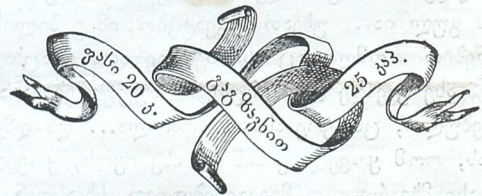
სურათები

ჩვენი პოეტების და მწერლებისა

ასაპი წიკითელი

ილია ჭავჭავაძე

ბა. მრბელიანი

ირაკლიძე იმნა

გიორგი მისთავი

სიყმე მისთავი

ჩინებულ ალექსანდროვის ქადაგსე მსატრობა ა. ბერიძის

ისყიდება გრაქროვის წიგნის მაღაზიაში, ძუკის ხიდის ყურსე, ზუბალოვის სახლბში და ი. საფაროვის ბაკალინი მაღაზიაში, არწრუნისეულ ქარვასლაში.

ვინც ათს ან მეტს სურათს გამოიწერს, მან თითო სურათი 16 კაპ. დაეთობა.